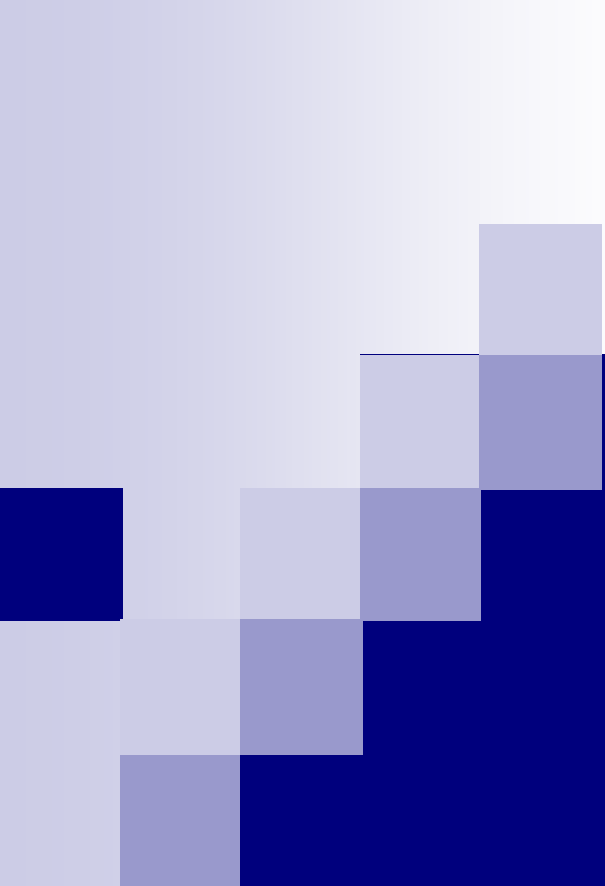

Λαϊκά δρώμενα και αισιόφρονας ανάπτυξη

Αλέξανδρος Καπανιάρης
Καθηγητής-Σύμβουλος Ε.Α.Π. – ΨΑΕ60

Εστίαση του μαθήματος

Λαϊκά δρώμενα και αιεφόρος ανάπτυξη

Έννοια, βασικοί όρους και περιεχόμενο των λαϊκών δρωμένων

Είδη και μορφές λαϊκών δρωμένων

Δυναμική και αναπτυξιακές παράμετροι των λαϊκών δρωμένων

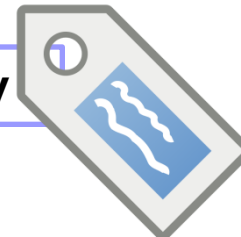
Οι εκπαιδευόμενοι/ες θα είναι σε θέση να:

διακρίνουν και κατανοούν τα λαϊκά δρώμενα ως μορφές αιεφόρου ανάπτυξης
αναγνωρίζουν και να ταξινομούν τα λαϊκά δρώμενα ως αναπτυξιακά αντικείμενα

Λαϊκά Δρώμενα και Αιεφόρος Ανάπτυξη

1. Έννοια, βασικοί όροι και περιεχόμενο των λαϊκών δρωμένων

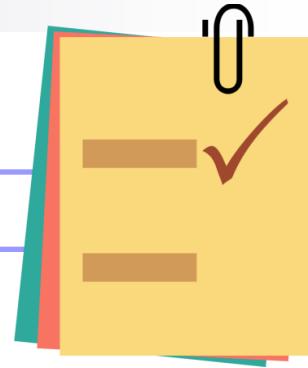

Τα λαϊκά δρώμενα ✨ συνιστούν αναπόσπαστο στοιχείο της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς 🏛️ κάθε τόπου.

Είναι ζωντανές παραδόσεις 📜 που μεταδίδονται από γενιά σε γενιά 👵👧, περιλαμβάνουν συμβολικές δράσεις και εμπλέκουν ενεργά τις τοπικές κοινότητες 👨👩.

Ως «δρώμενα» χαρακτηρίζονται εκείνες οι πολιτισμικές εκδηλώσεις 🎭 που περιέχουν στοιχεία επιτέλεσης, τελετουργίας και συμμετοχικής έκφρασης — μουσική 🎵, χορό 🕺, λόγο 🗣️, μεταμφιέσεις 🎭 και σωματική δράση 🤸.

Λαϊκά Δρώμενα και Αειφόρος Ανάπτυξη

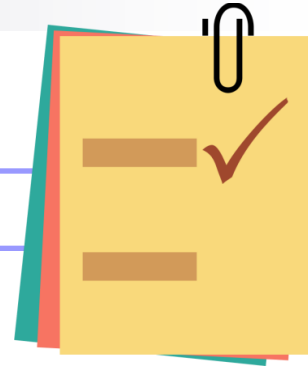

1. Έννοια, βασικοί όροι και περιεχόμενο των λαϊκών δρωμένων

Η έννοια του «λαϊκού δρώμενου» περιλαμβάνει χαρακτηριστικά όπως:

- ◆ **Συλλογικότητα και συμμετοχικότητα:** Ενεργός συμμετοχή των μελών της κοινότητας 🧑🏻🧑🏻💛
- ◆ **Επαναληψιμότητα:** Δρώμενα που τελούνται ετήσια ή κυκλικά 🔄 (εποχικά 🌸🍁, θρησκευτικά 🏛️🕊️)
- ◆ **Συμβολισμός:** Ενσωμάτωση μύθων 📖, κοινωνικών ρόλων 🧙♂️🧑🏻🧑🏻 και αρχέτυπων 🌀
- ◆ **Επιτελεστικότητα (performance):** Έμφαση στη δράση 🗣️👏 ως μέσο επικοινωνίας 🧑🏻, αναπαράστασης και κοινωνικής μεταβολής 🔄 (Schechner, 2003)

Λαϊκά Δρώμενα και Αιεφόρος Ανάπτυξη

1. Έννοια, βασικοί όροι και περιεχόμενο των λαϊκών δρωμένων

Τα δρώμενα ✨ εκφράζουν τη λαϊκή αντίληψη για τον χρόνο ⌚, τον κόσμο 🌍 και τον κύκλο της ζωής 🔄. Είναι συνδεδεμένα με την τοπική κοσμοαντίληψη 🕒 και λειτουργούν ως μέσα ανανέωσης της κοινωνικής συνοχής 🤝, της ελπίδας 🌱, της μνήμης 🧠 και της ταυτότητας ID (Turner, 1969).

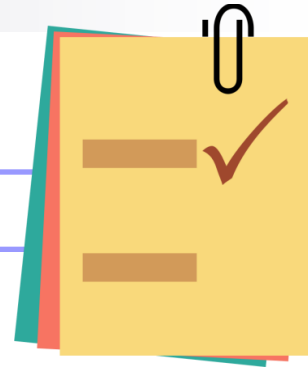
Επιπλέον, συνιστούν εργαλεία ενδυνάμωσης της **συλλογικής μνήμης** 🧬 και συμβάλλουν

στην **κοινωνική** 👤, **συναισθηματική** ❤️ και **αισθητική καλλιέργεια** 🎨 των συμμετεχόντων, αναδεικνύοντας

τον **διαχρονικό ρόλο** της λαϊκής δημιουργίας 🏠

ως φορέα **κοινωνικής ανθεκτικότητας** 🛡️ και **πολιτισμικής αιεφορίας** 🌿 (Falassi, 1987).

Λαϊκά Δρώμενα και Αειφόρος Ανάπτυξη

2. Είδη και μορφές λαϊκών δρωμένων

Η ταξινόμηση των λαϊκών δρωμένων βασίζεται σε **θεματικά, χρονικά και λειτουργικά κριτήρια** 📖:

α) Κατά χρονική περίοδο 📅

🌸 **Εποχικά δρώμενα:**

Συνδέονται με την αλλαγή των εποχών ή την έναρξη γεωργικών/κτηνοτροφικών κύκλων 🌱 🐑.

◆ Π.χ. ο **Κλήδονας** (Ιούνιος), οι γιορτές του **τρύγου** 🍇 ή του **θερισμού** 🌾.

🏠 **Χρονικά-θρησκευτικά δρώμενα:**

Εναρμονίζονται με το εορτολόγιο της Ορθόδοξης Εκκλησίας ✝️.

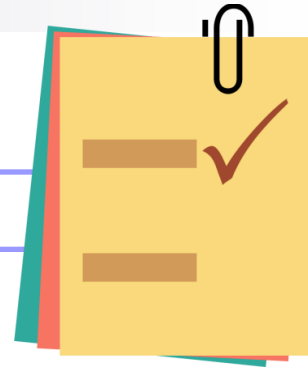
◆ Π.χ. **Επιτάφιος, Αναπαράσταση των Παθών, Άγια Θεοφάνεια** 💧.

🎭 **Καρναβαλικά / Αποκριάτικα:**

Δρώμενα με έντονη χρήση **μεταμφίεσης** 🤡 και **σάτιρας** 😄.

◆ Π.χ. οι **Γενίτσαροι και Μπούλες** (Νάουσα), οι **Μωμόγεροι** (Πόντος).

Λαϊκά Δρώμενα και Αειφόρος Ανάπτυξη

2. Είδη και μορφές λαϊκών δρωμένων

Η ταξινόμηση των λαϊκών δρωμένων βασίζεται σε **θεματικά, χρονικά και λειτουργικά κριτήρια** 📖:

β) Κατά λειτουργία ⚙️

📜 Αναβιωτικά / Ιστορικά:

Στοχεύουν στη διατήρηση **ιστορικών αφηγήσεων** και **μνήμης** 🧠.

◆ Π.χ. αναπαράσταση της **Εξόδου του Μεσολογγίου** ✂️

🏠 Λατρευτικά / Θρησκευτικά:

Περιλαμβάνουν **λιτανείες** 🚶♂️, **τάματα** 🙏, **πανηγύρια** 🎉.

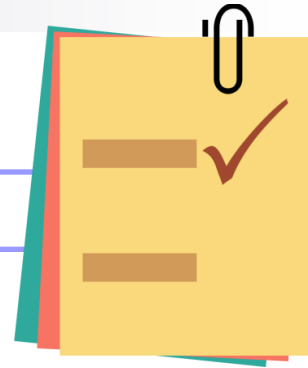
◆ Π.χ. το **πανηγύρι του Προφήτη Ηλία** 🙌

🌱 Γονιμικά / Ευετηρικά:

Εστιάζουν στην **ευγονία** 🍷, την **ευφορία της φύσης** 🌿 και την **αναγέννηση** 🌱.

◆ Π.χ. η «**Καμήλα**» στη Θράκη 🐪

Λαϊκά Δρώμενα και Αειφόρος Ανάπτυξη

2. Είδη και μορφές λαϊκών δρωμένων

Η ταξινόμηση των λαϊκών δρωμένων βασίζεται σε **θεματικά, χρονικά και λειτουργικά κριτήρια** 📖:

γ) Κατά μορφή συμμετοχής 👤👥

🎬 **Θεαματικά δρώμενα:**

Έχουν έντονο στοιχείο **επιτέλεσης** για κοινό 👁️ (audience-centered).

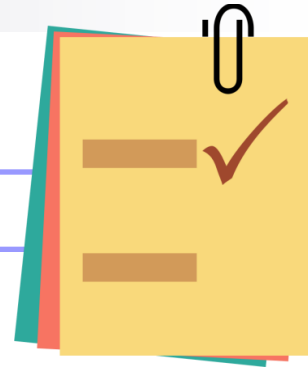
◆ Το επίκεντρο είναι το **θέαμα** και η **παρακολούθηση**.

🏠 **Κοινοτικά δρώμενα:**

Βασίζονται στη **συμμετοχή όλων** των κατοίκων ή μελών μιας κοινότητας 🤝, χωρίς αυστηρό διαχωρισμό **κοινού και επιτελεστών** 👤👥 (Cohen, 1985).

◆ Η **εμπλοκή** είναι **άμεση** και **συλλογική**.

Λαϊκά Δρώμενα και Αειφόρος Ανάπτυξη

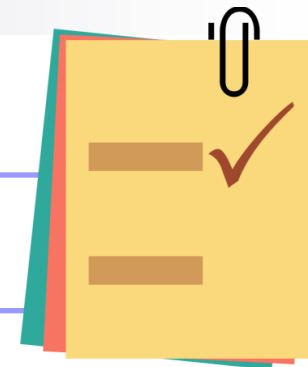

2. Είδη και μορφές λαϊκών δρωμένων

Η **επιτελεστικότητα** του δρώμενου (*performative ritual*) 🎭 το μετατρέπει σε **βιωματική εμπειρία** ⭐ με **κοινωνικά** 👤 και **πολιτιστικά αποτελέσματα** 🏛️.

Μέσω της **τέλεσης** 🙌, το παρελθόν «επανενεργοποιείται» 🔄, ενώ η **κοινότητα αυτο-αναπαρίσταται** (Schechner, 2003 · Turner, 1982).

Λαϊκά Δρώμενα και Αειφόρος Ανάπτυξη

3. Δυναμική και αναπτυξιακές παράμετροι των λαϊκών δρωμένων

Τα λαϊκά δρώμενα 🏡 δεν είναι απλώς παραδοσιακές τελετουργίες του παρελθόντος ⌚, αλλά αποτελούν πολιτισμικούς πόρους 🏛️ με σύγχρονη δυναμική ⚡.

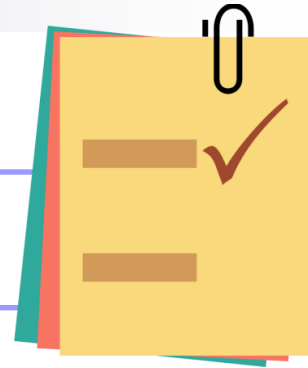
Ο ρόλος τους στην αειφόρο ανάπτυξη 🌿 εντοπίζεται στους παρακάτω άξονες:

α) Πολιτιστική διατήρηση και ταυτότητα 🧬 ID

Η διατήρηση των λαϊκών δρωμένων ενισχύει τη διαγενεακή μετάδοση πολιτισμικής γνώσης 📖👵👶 και ενδυναμώνει τη συλλογική ταυτότητα 🤝.

◆ Ειδικά σε περιοχές με πολιτισμική ομοιογένεια 🏠, τα δρώμενα λειτουργούν ως μέσα ενίσχυσης της πολιτισμικής αυτογνωσίας ☐ και προστασίας από τον πολιτισμικό εκφυλισμό 🛡️ (UNESCO).

Λαϊκά Δρώμενα και Αειφόρος Ανάπτυξη

3. Δυναμική και αναπτυξιακές παράμετροι των λαϊκών δρωμένων

β) Τοπική ανάπτυξη και βιώσιμος πολιτιστικός τουρισμός

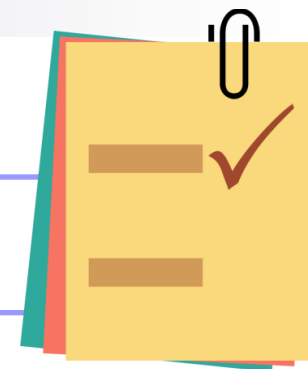
Πολλές κοινότητες ενσωματώνουν τα λαϊκά τους δρώμενα σε δράσεις πολιτιστικού τουρισμού , προβάλλοντας την πολιτιστική τους ιδιαιτερότητα .

 Ωστόσο, απαιτείται προσοχή ώστε να μην υπονομευθεί η αυθεντικότητα και το κοινοτικό νόημα του δρωμένου μέσω της υπερεμπορευματοποίησης (Richards & Palmer, 2010).

Ένα καλά οργανωμένο δρώμενο μπορεί να τονώσει:

- την τοπική επιχειρηματικότητα   (καταλύματα, εστίαση, πολιτιστικά προϊόντα)
- την εργασία   (ειδικά σε νέους   ή γυναίκες)
- την κοινωνική & οικονομική ένταξη περιθωριοποιημένων ομάδων

Λαϊκά Δρώμενα και Αειφόρος Ανάπτυξη

3. Δυναμική και αναπτυξιακές παράμετροι των λαϊκών δρωμένων

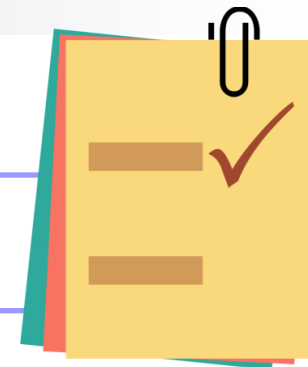
γ) Περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση 🌿🌍

Πολλά παραδοσιακά δρώμενα 🍷👤 συνδέονται με τη φύση 🌿, την κυκλικότητα των εποχών 🔄 και τη γη 🌱.

Η ένταξή τους σε προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης 👤🏠♻️ μπορεί να λειτουργήσει ως πλαίσιο βιωματικής κατανόησης 🧠🌟 της σχέσης ανθρώπου-περιβάλλοντος 👤🌍,

ενισχύοντας την περιβαλλοντική συνείδηση 🌳 μέσω πολιτιστικών πρακτικών 🎨🌿.

Λαϊκά Δρώμενα και Αειφόρος Ανάπτυξη

3. Δυναμική και αναπτυξιακές παράμετροι των λαϊκών δρωμένων

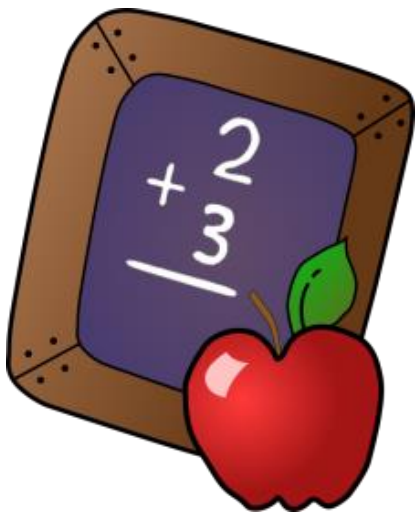
δ) Εκπαίδευση και παιδαγωγική διάσταση 🎓📚

Η διδασκαλία των λαϊκών δρωμένων σε προγράμματα **σχολικής ή δια βίου μάθησης** 🏫👤 προάγει:

- τη **βιωματική μάθηση** (learning by doing) 🖐️🔄
- τη **διεπιστημονική προσέγγιση** 📖🎨⚖️🧑🏫 (ιστορία, τέχνη, κοινωνιολογία, θεατρολογία)
- την **ενεργητική συμμετοχή** 🖐️ και **ενσυναίσθηση** ❤️
- την **καλλιέργεια δημιουργικότητας** 🧠 και **ταυτότητας** ID

Ένα δρώμενο μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως **εκπαιδευτικό εργαλείο** 📁 για την κατανόηση του **τοπικού πολιτισμού** 🏠, της **βιώσιμης ζωής** 🌿, της **συμμετοχής στα κοινά** 🤝 και της **ιστορικής συνέχειας** ⌚.

Διατήρηση και προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς

Φύλλο
δραστηριότητας

Δραστηριότητα: «Ζωντανό Δρώμενο» – Από τη Μνήμη στην Ανάπτυξη

Τα λαϊκά δρώμενα αποτελούν ζωντανές εκφράσεις της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, με συλλογικό, συμβολικό και τελεστικό χαρακτήρα. Ενισχύουν την πολιτιστική ταυτότητα, τη συμμετοχή και τη διαγενεακή μνήμη. Λειτουργούν ως εργαλεία βιώσιμης ανάπτυξης σε κοινωνικό, οικονομικό και εκπαιδευτικό επίπεδο. Η ένταξή τους σε σύγχρονες πρακτικές συμβάλλει στην πολιτισμική ανθεκτικότητα και ενδυνάμωση των κοινοτήτων.

Βλέπε φύλλο δραστηριότητας

Εστίαση του μαθήματος

Δίκτυα λαϊκών δρωμένων και τελεστικές τέχνες

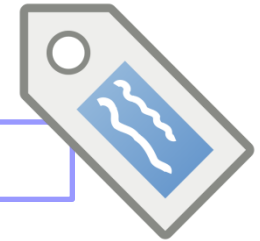
- Εφαρμογή της στην προσέγγιση των λαϊκών δρωμένων και των τελεστικών τεχνών
 - Τελεστικές τέχνες στο πλαίσιο των λαϊκών δρωμένων
- Πολιτιστικές εκδηλώσεις και πολιτιστική βιομηχανία με πυρήνα τις τελεστικές τέχνες (φεστιβάλ, γιορτές, πολιτιστικές εκδηλώσεις, εκδόσεις)
- Σχεδιασμός και ανάπτυξη τοπικών και υπερτοπικών δικτύων πολιτιστικών δημιουργικών πρακτικών (πολιτιστικά προϊόντα και υπηρεσίες)
 - Εφαρμογές και παραδείγματα σχεδιασμού και εφαρμογής τοπικών αναπτυξιακών μοντέλων με πυρήνα τα λαϊκά δρώμενα και τις τελεστικές τέχνες
- Προϋποθέσεις και πρακτικές διαμόρφωσης πιλοτικού μοντέλου αιεφόρου ανάπτυξης

Οι εκπαιδευόμενοι/ες θα είναι σε θέση να:

εντοπίζουν τα λαϊκά δρώμενα και τις τελεστικές τέχνες ως αποδοτικά τοπικά αναπτυξιακά μοντέλα και να θέτουν τις αιεφόρες προϋποθέσεις αξιοποίησής τους διαμορφώνουν, να οργανώνουν αναπτυξιακές τοπικές και υπερτοπικές αναπτυξιακές ενημερώνουν για τη δυναμική τους πολίτες

Δίκτυα λαϊκών δρωμένων και τελεστικές τέχνες

1. Εφαρμογή της στα λαϊκά δρώμενα και τις τελεστικές τέχνες

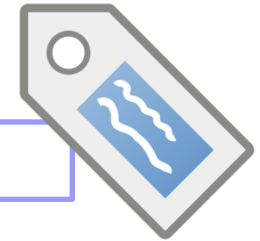
Η έννοια των **ΔΙΚΤΥΩΝ** (networks) στις κοινωνιολογικές και ανθρωπολογικές επιστήμες προσφέρει χρήσιμο εργαλείο για την κατανόηση των σχέσεων μεταξύ **δρωμένων**, ομάδων, κοινοτήτων και πόλεων   (Basov, 2018; Basov, Lee & Antonyuk, 2018).

Το βαθύτερο δίκτυο των λαϊκών δρωμένων συγκροτείται από:

- **κόμβους** (τοπικές κοινότητες, ομάδες λαϊκής τέχνης)
- **δεσμούς** (συνεργασίες, κοινές τέχνες, ανταλλαγές τεχνογνωσίας)
- **ροές** (ιδεών , αποτελεσματικών πρακτικών , συμμετεχόντων)

Μέσα από αυτά τα δίκτυα ενισχύεται η **πολιτιστική αειφορία** και αναδεικνύεται η δυνατότητα **κοινής χρήσης πόρων, υποδομών και γνώσης** (Taylor, 2013).

Δίκτυα λαϊκών δρωμένων και τελεστικές τέχνες

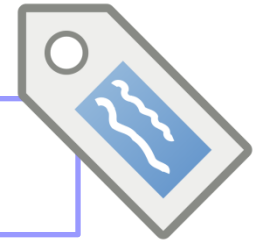
2. Τελεστικές τέχνες στο πλαίσιο των λαϊκών δρωμένων

Οι **τελεστικές τέχνες** (performative arts) 🗣️ αποτελούν τον πυρήνα των δρωμένων. Περιλαμβάνουν **δράση** 🏃♂️, **μουσική** 🎵, **χορό** 💃, **λόγο** 🗣️, **σωματική έκφραση** 🙌, αλλά και **συμμετοχικές μορφές μάθησης** 📖 (Schechner, 2003).

Υπό αυτή την οπτική:

- οι **τελεστικές πράξεις** λειτουργούν ως μέσα **δημιουργίας ταυτότητας** ID και **κοινωνικής συνοχής** 🤝, αλλά και **συλλογικής μνήμης** 🧠 (Halbwachs, 1950; Gülüm, 2023)
- Υποστηρίζουν τη **συμμετοχική ανταλλαγή γνώσεων και πρακτικών** 🔄, εξασφαλίζοντας την **ανανέωση** 📱 και την **εμπλοκή νέων γενεών** 👶👧👦.

Δίκτυα λαϊκών δρωμένων και τελεστικές τέχνες

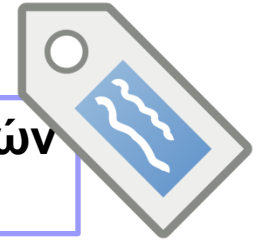
3. Πολιτιστικές εκδηλώσεις και πολιτιστική βιομηχανία με πυρήνα τις τελεστικές τέχνες

Τα δρώμενα οργανώνονται συχνά σε μορφές φεστιβάλ 🎉, γιορτές 🎊, εκδηλώσεις 📅 ή εκδόσεις 📖, εντάσσοντάς τα στην ευρύτερη πολιτιστική βιομηχανία 🏭. Παραδείγματα:

- Aegean Methexis Festival στην Άνδρο 🌴: συνδέει λαϊκά δρώμενα 🎭 και βιωματική τουριστική εμπειρία 🧳, ενισχύοντας τόσο την τοπική οικονομία 💼 όσο και την πολιτιστική αιεφορία 🌿.
- Garma Festival (Αυστραλία αυ): εστίαση στις τελεστικές τέχνες (χορός bunggul) 🧑🏻 και εκπαίδευση νέων 🧑🏻 στην παράδοση, ενώ αναπτύσσει οικονομικές ευκαιρίες 💰 για τις αυτόχθονες κοινότητες 🧑🏻.

Οι εκδηλώσεις αυτές παράγουν πολιτιστικά προϊόντα 🎵📖 (μουσική, εκπαιδευτικά βιωματικά προγράμματα, εκδόσεις) και υπηρεσίες 🛎 (τουριστικές εμπειρίες), δίνοντας ώθηση σε τοπική επιχειρηματικότητα 🚀.

Δίκτυα λαϊκών δρωμένων και τελεστικές τέχνες

4. Σχεδιασμός και ανάπτυξη δικτύων πολιτιστικών δημιουργικών πρακτικών

Η δημιουργία ισχυρών τοπικών και υπερτοπικών **δικτύων** απαιτεί:

Ενίσχυση συνεργασιών μεταξύ ομάδων, κοινοτήτων, δημόσιων φορέων και ιδιωτικού τομέα   (Bason, 2018).

Διασφάλιση ισορροπίας μεταξύ **αυθεντικότητας** και **καινοτομίας** (Wood, Gibson & Connell, 2011).

Θεσμική υποστήριξη : επενδύσεις , υποδομές , πολιτική για βιώσιμο πολιτιστικό τουρισμό (Richards & Palmer, 2010).

Εκπαίδευση νέων   σε τεχνικές δημιουργίας θεσμών, οργάνωσης εκδηλώσεων , επικοινωνίας (Kim et al., 2012).

Δίκτυα λαϊκών δρωμένων και τελεστικές τέχνες

4. Σχεδιασμός και ανάπτυξη δικτύων πολιτιστικών δημιουργικών πρακτικών

Παραδείγματα ενίσχυσης δικτύων:

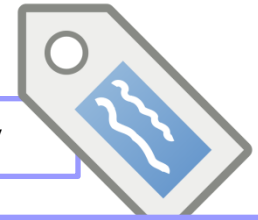
- **Danube-Bridge Folk Festival** 🏰: διασυνοριακή συνεργασία (Ουγγαρία, Σερβία, Κροατία κ.ά.), κοινές δράσεις, ανταλλαγές 🔄 (Folkloric tourism network).

- **Asrlar Sadosi** (Ουζμπεκιστάν): διεθνής συνεργασία με UNESCO 🌐· παρουσιάζει παραδοσιακά δρώμενα 🏰, χειροτεχνίες 🧶, τελεστικές τέχνες 🎭, δημιουργική οικονομία 📁.

Δίκτυα λαϊκών δρωμένων και τελεστικές τέχνες

5. Σχεδιασμός και εφαρμογή τοπικών αναπτυξιακών μοντέλων

Προσεγγίσεις που ενσωματώνουν δρώμενα ως αναπτυξιακό εργαλείο:

- **Aegean Methexis** (Άνδρος 🌴): σχεδιάστηκε για βιώσιμο τουρισμό 🌿, οικονομική απόδοση 💰 και πολιτιστική αναζωογόνηση 🎭.

- **Kuru Dance Festival** (Μποτσουάνα BW): δρώντας ως κοινοτικό μοντέλο 🤝, συνδυάζονται τελεστικές τέχνες 🎭, τουρισμός 🧳 και οικονομική ανάπτυξη 📈 με επίκεντρο τις κοινότητες Khoisan.

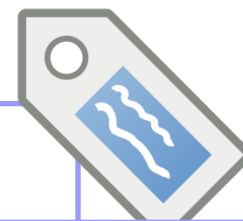
- **Pojulu Cultural Festival** (Νότιο Σούδαν ss): τελεστικές τέχνες 🎭, κοινωνικός διάλογος 🗣️ και εθνική συμφιλίωση 🤝.

Κοινά στοιχεία:

στήριξη της τοπικότητας 📍, συμμετοχικότητα 🤝, διαπολιτισμικός διάλογος 🌐, βιώσιμες υποδομές 🏠, αξιολόγηση κοινωνικών και πολιτιστικών επιπτώσεων 📊.

Δίκτυα λαϊκών δρωμένων και τελεστικές τέχνες

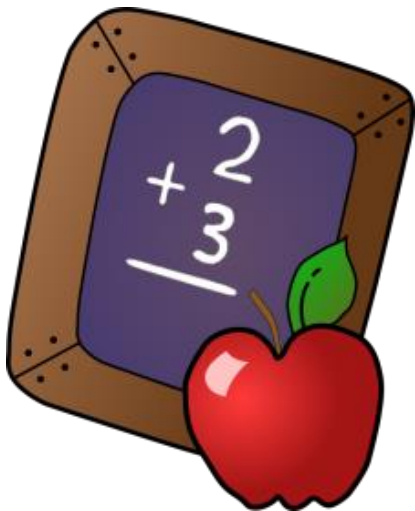

6. Προϋποθέσεις και πρακτικές διαμόρφωσης πιλοτικού μοντέλου αειφόρου ανάπτυξης

Για την επιτυχή δημιουργία πιλοτικών μοντέλων χρειάζονται:

- Κοινοτική συμμετοχή 🤝 σε όλες τις φάσεις (design 🎨, διοργάνωση 📅, αξιολόγηση 📊).
- Δίκτυα συνεργασίας 🌐: φορείς πολιτισμού 🎭, εκπαίδευσης 🎓, τουρισμού 🏠, ερευνητές 🔬, ΜΚΟ 🙌.
- Μείγμα αυθεντικότητας 🎯 – καινοτομίας 💡: διατήρηση στοιχείων παράδοσης και ταυτόχρονη ενσωμάτωση νέων μορφών (Wood et al., 2011).
- Αποτύπωση κοινωνικών-οικονομικών δεικτών 📈: τουριστική επίδοση, εργασία 👤, ταυτότητα ID, προστασία πολιτιστικής κληρονομιάς 🏛️ (Kim et al., 2012; Karaiskou & Mavragani, 2020).
- Αειφορικές υποδομές ♻️: περιβαλλοντική διαχείριση 🌳, πρόσβαση ♿, βιώσιμες επιχειρηματικές δομές 🏢 (Cáceres, Ισπανία ES).
- Εκπαίδευση 🎓 και ανάπτυξη δεξιοτήτων 🔧, επικοινωνία 📢, αξιοποίηση κοινωνικών δικτύων 🤝 και τεχνολογίας 💻.

Διατήρηση και προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς

Φύλλο
δραστηριότητας

Ομαδική Δραστηριότητα: Σχεδιάζοντας ένα τοπικό δίκτυο λαϊκών δρωμένων και τελεστικών τεχνών

Τα δίκτυα λαϊκών δρωμένων και τελεστικών τεχνών ενισχύουν την πολιτιστική αιεφορία μέσω συνεργασιών τοπικών κοινοτήτων, φορέων και δημιουργικών πρακτικών. Οι τελεστικές τέχνες λειτουργούν ως μέσο κοινωνικής συνοχής και πολιτιστικής ταυτότητας, ενώ οι πολιτιστικές εκδηλώσεις υποστηρίζουν την τοπική οικονομία και τουρισμό. Η δημιουργία βιώσιμων δικτύων απαιτεί ισορροπία αυθεντικότητας και καινοτομίας, συμμετοχή της κοινότητας και θεσμική υποστήριξη.

Βλέπε φύλλο δραστηριότητας

Εστίαση του μαθήματος

Αιεφόρος ανάπτυξη και τοπική κοινωνία: Μελέτη περίπτωσης με αντικείμενο τα λαϊκά δρώμενα και τις τελεστικές τέχνες

Εφαρμογές και παραδείγματα σχεδιασμού και εφαρμογής τοπικών αναπτυξιακών μοντέλων με πυρήνα τα λαϊκά δρώμενα και τις τελεστικές τέχνες

Προϋποθέσεις και πρακτικές διαμόρφωσης πιλοτικού μοντέλου αιεφόρου ανάπτυξης

Οι εκπαιδευόμενοι/ες θα είναι σε θέση να:

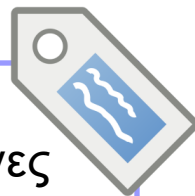
εντοπίζουν τα λαϊκά δρώμενα και τις τελεστικές τέχνες ως αποδοτικά τοπικά αναπτυξιακά μοντέλα και να θέτουν τις αιεφόρες προϋποθέσεις αξιοποίησής τους διαμορφώνουν, να οργανώνουν αναπτυξιακές τοπικές και υπερτοπικές αναπτυξιακές δράσεις ενημερώνουν για τη δυναμική τους πολίτες

Αιεφόρος ανάπτυξη και τοπική κοινωνία: Μελέτη περίπτωσης με αντικείμενο τα λαϊκά δρώμενα και τις τελεστικές τέχνες

Αιεφόρος Ανάπτυξη και Τοπική Κοινωνία:

Μελέτη Περίπτωσης με Αντικείμενο τα Λαϊκά Δρώμενα και τις Τελεστικές Τέχνες

1. Εισαγωγή

Η αιεφόρος ανάπτυξη (sustainable development) αποτελεί ένα ολιστικό πρότυπο που συνδυάζει την οικονομική ευημερία , την κοινωνική συνοχή και την περιβαλλοντική προστασία (United Nations, 2015).

Οι λαϊκές παραδόσεις και οι τελεστικές τέχνες αναδύονται τα τελευταία χρόνια ως εργαλεία τοπικής ανάπτυξης , καθώς φέρουν πολιτιστική μνήμη , κοινωνική συμμετοχή και οικονομική δυναμική (UNESCO, 2009; Schechner, 2013).

Εντάσσονται στον αναπτυσσόμενο τομέα της πολιτιστικής βιωσιμότητας και της τοπικής καινοτομίας (Hawkes, 2001).

Αειφόρος ανάπτυξη και τοπική κοινωνία: Μελέτη περίπτωσης με αντικείμενο τα λαϊκά δρώμενα και τις τελεστικές τέχνες

Αειφόρος Ανάπτυξη και Τοπική Κοινωνία:

Μελέτη Περίπτωσης με Αντικείμενο τα Λαϊκά Δρώμενα και τις Τελεστικές Τέχνες

2. Λαϊκά Δρώμενα και Τελεστικές Τέχνες: Μοχλοί Τοπικής Ανάπτυξης

Τα λαϊκά δρώμενα 🎭 είναι πολιτιστικές εκφάνσεις που περιλαμβάνουν τελετές, πανηγύρια 🎪, καρναβάλια 🎉, χορούς 💃 και αφηγήσεις 📖, οι οποίες ενεργοποιούν τις τοπικές κοινωνίες γύρω από την κοινή μνήμη 🧠 και τη συμμετοχή 🤝 (Bauman, 2004).

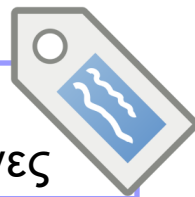
Οι τελεστικές τέχνες 🎵 (performing arts) σε αυτό το πλαίσιο αποτελούν όχι μόνο εκφραστικό μέσο, αλλά και φορείς βιώσιμης κοινωνικής και πολιτιστικής αλλαγής 🌱 (Schechner, 2002).

Σύμφωνα με τον Dessein et al. (2015), η πολιτιστική δραστηριότητα λειτουργεί ως παράγοντας ενδυνάμωσης της κοινωνίας 💪, δημιουργώντας τοπικές οικονομίες 💼 και κοινότητες αλληλεγγύης 🤝.

Αιεφόρος ανάπτυξη και τοπική κοινωνία: Μελέτη περίπτωσης με αντικείμενο τα λαϊκά δρώμενα και τις τελεστικές τέχνες

Αιεφόρος Ανάπτυξη και Τοπική Κοινωνία:

Μελέτη Περίπτωσης με Αντικείμενο τα Λαϊκά Δρώμενα και τις Τελεστικές Τέχνες

3. Παραδείγματα Σχεδιασμού και Εφαρμογής Αναπτυξιακών Μοντέλων

Μελέτη Περίπτωσης 1: Καρναβάλι Πατρών – Ελλάδα

Το γνωστότερο αστικό λαϊκό δρώμενο στην Ελλάδα, το οποίο έχει εξελιχθεί σε θεσμό πολιτιστικής και τουριστικής ανάπτυξης.

◆ Κύρια Στοιχεία:

- Μαζική συμμετοχή (πολιτιστικοί σύλλογοι, εθελοντές, καλλιτέχνες)
- Ετήσια παραγωγή κοστούμιών, κατασκευών και τελεστικών δράσεων: παρελάσεις, σάτιρα, θεατρικότητα
- Ενσωμάτωση στην πολιτιστική βιομηχανία: εργαστήρια, τουριστικές υπηρεσίες, θεματικά προϊόντα

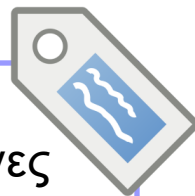
◆ Αναπτυξιακή Σημασία:

- Δημιουργία νέων μορφών απασχόλησης στον τομέα της δημιουργικής οικονομίας
- Οικονομική τόνωση μέσω πολιτιστικού τουρισμού, ιδιαίτερα κατά τη χειμερινή περίοδο (Karampela et al., 2016).

Αιεφόρος ανάπτυξη και τοπική κοινωνία: Μελέτη περίπτωσης με αντικείμενο τα λαϊκά δρώμενα και τις τελεστικές τέχνες

Αιεφόρος Ανάπτυξη και Τοπική Κοινωνία:

Μελέτη Περίπτωσης με Αντικείμενο τα Λαϊκά Δρώμενα και τις Τελεστικές Τέχνες

3. Παραδείγματα Σχεδιασμού και Εφαρμογής Αναπτυξιακών Μοντέλων

Μελέτη Περίπτωσης 2: Kukeri Festival – Βουλγαρία

Παραδοσιακό βαλκανικό δρώμενο με ισχυρή τελετουργική βάση (χορός, μάσκες, μεταμφίεση), ενταγμένο στον κατάλογο της **Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO**.

◆ Κύρια Στοιχεία:

- Πραγματοποιείται σε πολλές περιοχές της Βουλγαρίας, με επίκεντρο το **Pernik** και το **Surva Festival**

- Οι συμμετέχοντες **kukeri** φορούν μάλλινες στολές και εντυπωσιακές ξύλινες μάσκες, εκτελώντας **καθαρήριους και ευετηρικούς χορούς**

◆ Αναπτυξιακή Σημασία:

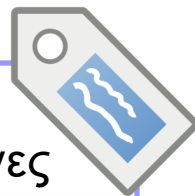
- Ανάδειξη του **αγροτικού πολιτισμού** και ενεργοποίηση των **τοπικών κοινοτήτων**

- Ανάπτυξη **τοπικών συνεταιρισμών** που ασχολούνται με την παραγωγή **μασκών, στολών και παραδοσιακών προϊόντων**

Αιεφόρος ανάπτυξη και τοπική κοινωνία: Μελέτη περίπτωσης με αντικείμενο τα λαϊκά δρώμενα και τις τελεστικές τέχνες

Αιεφόρος Ανάπτυξη και Τοπική Κοινωνία:

Μελέτη Περίπτωσης με Αντικείμενο τα Λαϊκά Δρώμενα και τις Τελεστικές Τέχνες

4. Προϋποθέσεις Πιλοτικού Μοντέλου Αιεφόρου Ανάπτυξης

◆ α) Κοινοτική Συμμετοχή (Community-Based Development) 🧡

Η αιεφορία βασίζεται στη συμμετοχικότητα: οι τοπικές κοινωνίες συμμετέχουν στη σύλληψη, την υλοποίηση και την αξιολόγηση των πολιτιστικών δράσεων (Pretty, 1995).

Η συν-δημιουργία:

- ενισχύει την **κοινωνική συνοχή** 🧩,
- καλλιεργεί την **ταυτότητα** της κοινότητας,
- ενδυναμώνει το **συναίσθημα του ανήκειν** (Manzini, 2015).

◆ β) Πολιτιστική Διαχείριση & Εκπαίδευση 🎓

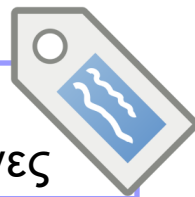
Η σύγχρονη πολιτιστική διαχείριση συμβάλλει καθοριστικά στη βιώσιμη ανάπτυξη:

- Συνδέει **πολιτισμό – αγορά – τουρισμό** 🏡,
- Ενισχύει την **εκπαίδευση** σε τεκμηρίωση, προβολή & **ψηφιακά μέσα** 💻 (Duxbury & Richards, 2019),
- Προσφέρει **δεξιότητες** σε νέους δημιουργούς να να ενεργοποιηθούν στο

Αιεφόρος ανάπτυξη και τοπική κοινωνία: Μελέτη περίπτωσης με αντικείμενο τα λαϊκά δρώμενα και τις τελεστικές τέχνες

Αιεφόρος Ανάπτυξη και Τοπική Κοινωνία:

Μελέτη Περίπτωσης με Αντικείμενο τα Λαϊκά Δρώμενα και τις Τελεστικές Τέχνες

4. Προϋποθέσεις Πιλοτικού Μοντέλου Αιεφόρου Ανάπτυξης

◆ γ) Υποδομές και Δικτυώσεις

Τα δίκτυα συνεργασίας (φεστιβαλικά, διακρατικά, διατοπικά) ενισχύουν τη διάχυση καλών πρακτικών και αναδεικνύουν τοπικές πρωτοβουλίες (Richards & Palmer, 2010).

Οι υποδομές – φυσικές και ψηφιακές – αποτελούν βασικούς μοχλούς:

- δημιουργικά hubs και πολιτιστικοί χώροι,
- πλατφόρμες προβολής & social media,
- προσβασιμότητα και επέκταση του κοινού .

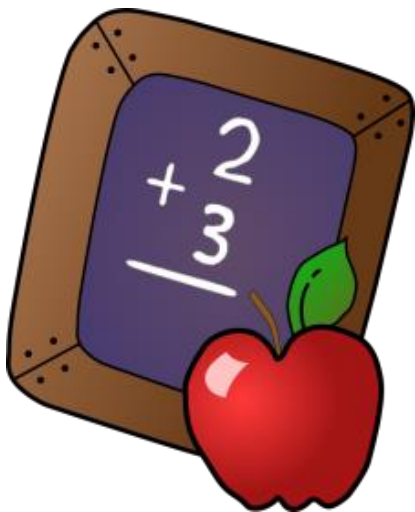
◆ δ) Μέτρηση Επιπτώσεων

Η αξιολόγηση εξασφαλίζει διαφάνεια, στρατηγική βελτίωση και μακροχρόνια βιωσιμότητα.

Βασικά εργαλεία και δείκτες:

- Πολιτιστική συμμετοχή (UNESCO CDIS),
- Τοπική οικονομική επίδοση (εισοδήματα, απασχόληση, τουρισμός),
- Κοινωνική συνοχή και πολιτιστική ταυτότητα (Evans, 2005).

Διατήρηση και προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς

Φύλλο
δραστηριότητας

Τα λαϊκά δρώμενα και οι τελεστικές τέχνες λειτουργούν ως εργαλεία τοπικής αειφόρου ανάπτυξης, συνδυάζοντας πολιτιστική μνήμη, κοινωνική συμμετοχή και οικονομική δυναμική. Μέσα από παραδείγματα όπως το Καρναβάλι Πατρών και το Kukeri Festival, αναδεικνύεται η σημασία τους για τη δημιουργία τοπικών οικονομιών και κοινωνικών δεσμών. Η επιτυχής αξιοποίησή τους απαιτεί συμμετοχή της κοινότητας, συνεργασίες και ισορροπία μεταξύ παράδοσης και καινοτομίας. Έτσι, συμβάλλουν στην ενδυνάμωση της τοπικής κοινωνίας και την προώθηση βιώσιμων αναπτυξιακών μοντέλων.

Βλέπε φύλλο δραστηριότητας

Βιβλιογραφία

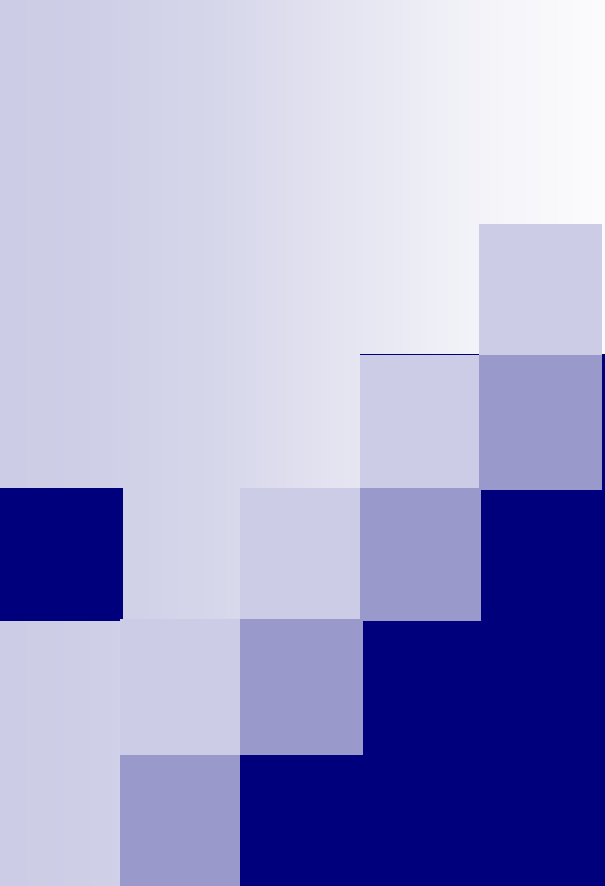
- Bakhtin, M. (1984). *Rabelais and His World*. Bloomington: Indiana University Press.
- Cohen, A. P. (1985). *The Symbolic Construction of Community*. London: Routledge.
- Danforth, L. M. (1982). *The Death Rituals of Rural Greece*. Princeton University Press.
- Falassi, A. (1987). *Time Out of Time: Essays on the Festival*. University of New Mexico Press.
- Richards, G., & Palmer, R. (2010). *Eventful Cities: Cultural Management and Urban Revitalisation*. Butterworth-Heinemann.
- Schechner, R. (2003). *Performance Theory* (Revised ed.). Routledge.
- Turner, V. (1969). *The Ritual Process: Structure and Anti-Structure*. Aldine.
- Turner, V. (1982). *From Ritual to Theatre: The Human Seriousness of Play*. PAJ Publications.
- UNESCO. (2003). *Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage*. Paris: UNESCO.

Βιβλιογραφία

- Basov, N. (2018). *Socio-material network analysis: A mixed-method study of five European artistic collectives*. *arXiv*.
- Basov, N., Lee, J.-S., & Antonyuk, A. (2018). *Social networks and construction of culture: A socio-semantic analysis of art groups*. *arXiv*.
- Gülüm, E. (2023). Folkloric memory: (Re)connecting the dots for broader perspectives. *Memory Studies*.
- Halbwachs, M. (1950). *La mémoire collective*. Presses Universitaires de France.
- Karaiskou, C., & Mavragani, E. (2020). The impact of folk-dance festivals as a cultural experience on the development of cultural tourism. *Journal of Sport & Recreation Management*, 17(1), 29–45.
- Kim, J.-H., Ritchie, J. R. B., & McCormick, B. (2012). *Development of a scale to measure memorable tourism experiences*. *Journal of Travel Research*.
- Richards, G., & Palmer, R. (2010). *Eventful Cities: Cultural Management and Urban Revitalisation*. Butterworth-Heinemann.
- Schechner, R. (2003). *Performance Theory* (Rev. ed.). Routledge.
- Taylor, J. (2013). *Networking the Arts – Going Beyond the Discussed Theories*. mdwPress.
- Wood, E. H., Gibson, C., & Connell, J. (2011). Promoting sustainable development in festivals through ritual revisions. *Event Management*.

Βιβλιογραφία

- Bauman, R. (2004). *A world of others' words: Cross-cultural perspectives on intertextuality*. Blackwell.
- Dessein, J., Soini, K., Fairclough, G., & Horlings, L. G. (2015). *Culture in, for and as sustainable development: Conclusions from the COST Action IS1007 "Investigating Cultural Sustainability"*. European Commission.
- Duxbury, N., & Richards, G. (Eds.). (2019). *Cultural sustainability in rural communities: Rethinking the role of the arts*. Routledge.
- Evans, G. (2005). Measure for measure: Evaluating the evidence of culture's contribution to regeneration. *Urban Studies*, 42(5-6), 959–983.
- Hawkes, J. (2001). *The Fourth Pillar of Sustainability: Culture's Essential Role in Public Planning*. Common Ground Publishing.
- Karaiskou, C., & Mavragani, E. (2020). Folk festivals and sustainable cultural tourism: Assessing visitor perceptions. *Journal of Tourism, Heritage & Services Marketing*, 6(3), 20-28.
- Manzini, E. (2015). *Design, when everybody designs: An introduction to design for social innovation*. MIT Press.
- Morphy, H. (2014). The value of Indigenous ceremonies in the twenty-first century. *Oceania*, 84(3), 253–267.
- Pretty, J. (1995). Participatory learning for sustainable agriculture. *World Development*, 23(8), 1247–1263.
- Richards, G., & Palmer, R. (2010). *Eventful Cities: Cultural Management and Urban Revitalisation*. Routledge.
- Schechner, R. (2002). *Performance Studies: An Introduction*. Routledge.
- UNESCO. (2009). *Investing in Cultural Diversity and Intercultural Dialogue*. UNESCO Publishing.
- UNESCO. (2013). *Creative Economy Report: Widening Local Development Pathways*. United Nations.
- United Nations. (2015). *Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development*. UN General Assembly.

Ευχαριστώ

Αλέξανδρος Καπανιάρης
Καθηγητής-Σύμβουλος Ε.Α.Π. – ΨΑΕ60